

Undervurderer vi haltheder hos søerne?

Haltheder hos søer er den hyppigste årsag til aflivninger og dermed også den primære årsag til sodødeligheden i mange besætninger. Tit og ofte ser vi, at en halt so sættes i sygesti uden en *konkret* diagnose. Hævelse i klovregionen er eks. ikke nødvendigvis grundet en klovbyld, men kan også skyldes mekanisk skade. Stilles der ikke en konkret diagnose, kan der ikke etableres de fornødne forebyggende tiltag, og problemet fortsætter.

Haltheder kan opdeles i to kategorier:

- Ikke-infektøse
- Infektøse

De ikke-infektøse årsager

Disse typer af haltheder kan have mange årsager – slåskampe, glat underlag, genetik og ernæring (ubalanceret eller utilstrækkelig fodring).

Som eksempler kan nævnes

- *Ledmus/osteochondrose*, som er ændringer i ledbrusken. Denne lidelse kan medføre lettere halthed eller søer, som springer på tre ben og søer som sidder som en hund. Lidelsen skyldes en kombination af miljø og genetik. Høj tilvækst, uhensigtsmæssig fodersammensætning samt opstaldning på glat underlag er nogle af de forhold, som kan bidrage til udvikling af osteochondrose.
- *Lammelse af bagparten*, som typisk skyldes en fraktur i bækkenregionen. Bagbenene forbliver delvist bøjet. Dels er der en genetisk disponering, men der er også en fodringsmæssig faktor i forhold til fosfor og vitamin D3.
- *Generelle brud*. Her ses ofte højgradig halthed og ingen effekt af behandlingen. Skyldes ofte rangkampe og glat underlag.
- *Dårlig benstilling*. Dette er en af hovedårsagerne til tidlige aflivninger blandt unge søer. Den primære årsag er manglende fokus på benstillingen hos polte og avlsdyr.
- *Klovproblemer*. Den primære årsag til haltheder hos søer. Her ses både afrevne biklove, overvækst af horn og generel irritation i vævet omkring klovene. Fokus på benstilling, gulve,

ammoniakkoncentration og ikke mindst klovbeskæring er nogle af de vigtige parametre i de besætninger, hvor problemet er særlig udtalt.

Hyppige infektøse årsager

- *Rødsyge*. Findes i en akut og kronisk form. Ved den akutte form ses ofte samtidig knuderosen, og den kan behandles med penicillin. Den kroniske form kan derimod ikke behandles og opstår, hvis der ikke er taget korrekt eller rettidig hånd om det akutte stadie.
- *Mycoplasma ledbetændelse*. Soen bliver pludseligt halt – ofte på flere ben. Behandling kan f.eks. foretages med stoffer som lincomycin og tiamulin. Vaccination er ikke mulig.
- *Generel ledbetændelse*. Denne lidelse forårsages af bakterier i miljøet. Bakterierne kommer ind i kroppen gennem sår, og de bosætter sig i leddene, hvor de forårsager betændelse. Behandling kan foretages med penicillin, men helbredelse er ofte vanskelig.

Konklusion

Vi har nu kort ridset de typiske årsager til haltheder op. For at forebygge problemet er det yderst vigtigt, at hver enkelt dyr undersøges omhyggeligt, så snart haltheden erkendes. I Agrosoft kan afgangskoden "halthed" med fordel opdeles yderligere, så I får et overblik over, *hvilken* type halthed der oftest giver anledning til aflivning i lige præcis jeres besætning. Kun på denne måde vil vi fremadrettet være i stand til at sænke den andel af sodødeligheden, der skyldes haltheder.

